

Zaak C-633/20

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

25 november 2020

Verwijzende rechter:

Bundesgerichtshof (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

15 oktober 2020

Verzoeker en verzoeker tot „Revision“:

Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände
– Verbraucherzentrale Bundesverband e. V.

Verweerster en verweerster in „Revision“:

TC Medical Air Ambulance Agency GmbH

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Richtlijn 2002/92/EG en richtlijn (EU) 2016/97 – Begrip „verzekeringstussenpersoon” – Betrokkenheid van een onderneming die consumenten tegen betaling de aansluiting als lid bij een door haar afgesloten groepsverzekering ter dekking van het risico van ziekte of ongeval in het buitenland alsook andere diensten aanbiedt

Voorwerp en rechtsgrondslag van de verwijzingsbeslissing

Uitlegging van het Unierecht, artikel 267 VWEU

Prejudiciële vraag

Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag betreffende de uitlegging van artikel 2, punten 3

en 5, van richtlijn 2002/92/EG van het Europees Parlement en de Raad van 9 december 2002 betreffende verzekeringsbemiddeling (PB 2003, L 9, blz. 3) en van artikel 2, lid 1, punten 1, 3 en 8 van richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 betreffende verzekeringsdistributie (herschikking) (PB 2016, L 26, blz. 19):

Is een onderneming, die als verzekeringnemer voor haar klanten bij een verzekeringsonderneming een groepsverzekering heeft afgesloten voor de geneeskundige kosten in het buitenland alsmede de repatriëringskosten vanuit het binnen- en buitenland, die consumenten lidmaatschappen aanbiedt die recht geven op de verzekerde prestaties bij ziekte of ongeval in het buitenland, en die van de geworven leden een vergoeding voor de verworven dekking ontvangt, een verzekeringstussenpersoon in de zin van artikel 2, punten 3 en 5, van richtlijn 2002/92/EG en artikel 2, lid 1, punten 1, 3 en 8 van richtlijn (EU) 2016/97?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Richtlijn 2002/92/EG van het Europees Parlement en de Raad van 9 december 2002 betreffende verzekeringsbemiddeling, in het bijzonder artikel 2, punten 3 en 5

Richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 betreffende verzekeringsdistributie (herschikking), in het bijzonder artikel 2, lid 1, punten 1, 3 en 8

Korte uiteenzetting van de feiten en van de procedure

- 1 Verweerster draagt reclamebureaus op om consumenten via huis-aan-huisreclame tegen betaling een lidmaatschap van een ledencollectief „TC Medical Air Ambulance Agency GmbH Mitgliedergemeinschaft” aan te bieden. Het lidmaatschap van dit collectief geeft recht op diverse prestaties bij ziekte of ongeval in het buitenland. Daartoe behoren de vergoeding van de kosten van medisch noodzakelijke behandelingen en ziekenvervoer, de organisatie en de uitvoering van dat vervoer alsmede de exploitatie van een telefonisch bereikbare „alarmcentrale”.
- 2 Verweerster is contractueel verbonden met een vennootschap die met haar eigen medisch personeel en vliegtuig voor verweerster een deel van de verzekerde prestaties verricht en verantwoordelijk is voor de organisatie van de alarmcentrale met 24-uursbezetting. Hiervoor betaalt verweerster haar een vergoeding. Verweerster heeft als verzekeringneemster bij een verzekeringsonderneming een groepsverzekering afgesloten, die de klanten van verweerster de dekking biedt van geneeskundige kosten in het buitenland in het kader van een reisverzekering alsook de dekking van repatriëringskosten vanuit het binnen- en buitenland.

- 3 Noch verweerster noch de reclamebureaus waaraan zij de opdracht heeft verleend, beschikken over een vergunning voor verzekeringsbemiddeling krachtens nationaal recht.
- 4 Verzoeker acht de activiteiten van verweerster concurrentieverstorend. Hij is in wezen van opvatting dat verweerster diensten op het gebied verzekeringsbemiddeling verleent en dat zij daarvoor een vergunning nodig heeft. Derhalve heeft hij bij de nationale rechter beroep ingesteld en gevorderd verweerster te veroordelen tot staking van het aanbieden of doen aanbieden aan consumenten van overeenkomsten van lidmaatschap van een collectief van verzekerden zonder dat zij beschikt over de vereiste vergunning voor verzekeringsbemiddeling.
- 5 Het Landgericht heeft de vordering toegewezen. In het door verweerster ingestelde hoger beroep heeft de appelrechter de vordering afgewezen. Thans behandelt de verwijzende rechter het bij hem aanhangige beroep tot Revision in dit geding.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 6 Voor het slagen van het beroep is het relevant of verweerster volgens nationaal recht een vergunning nodig heeft voor de bemiddeling tegen betaling van de door haar aan consumenten aangeboden aansluiting bij een groepsverzekering. Het antwoord op deze vraag hangt wederom af van de uitlegging van artikel 2, punten 3 en 5, van richtlijn 2002/92 en van artikel 2, lid 1, punten 1, 3 en 8, van richtlijn 2016/97.
- 7 De appelrechter heeft de vordering afgewezen op grond dat verweerster niet kan worden aangemerkt als verzekeringstussenpersoon in de zin van het nationale recht. Volgens nationaal recht kan alleen degene die zelf geen verzekeringsnemer of verzekeraar is, een verzekeringstussenpersoon zijn. Dit is bij verweerster niet het geval. Zij is verzekeringsneemster van de onderneming waarbij zij in eigen naam een overeenkomst voor een groepsverzekering heeft gesloten voor rekening van derden. Bovendien verricht zij door het ter beschikking stellen van een alarmcentrale alsmede de organisatie en uitvoering van de repatriëring in het geval van ziekte, op zichzelf staande diensten die verder gaan dan de dekking van de groepsverzekering.
- 8 Het beroep betreft de contractuele documenten die door verweerster werden gebruikt in september 2017. Vervolgens is richtlijn 2002/92 met ingang van 1 oktober 2018 ingetrokken en vervangen door richtlijn 2016/97. Bij de omzetting van laatstgenoemde richtlijn is tevens de in het hoofdgeding aan de orde zijnde nationale wettelijke regeling gewijzigd.
- 9 Zowel volgens de oude als de nieuwe versie van de nationale wetgeving is de verzekeringstussenpersoon degene die als vertegenwoordiger van een of meer verzekeringsondernemingen(en) is belast met de bemiddeling of het sluiten van

verzekeringsovereenkomsten, dan wel als verzekeringsmakelaar de bemiddeling of het sluiten van verzekeringsovereenkomsten op zich neemt, zonder daarmee door een verzekeringsonderneming te zijn belast.

- 10 Derhalve heerst in de Duitse rechtspraak en in de Duitse rechtsleer de opvatting dat de verzekeringnemer van een groepsverzekering die tegen betaling de aansluiting bij deze groepsverzekering aanbiedt, niet als verzekeringstussenpersoon moet worden beschouwd en evenmin een positie inneemt die vergelijkbaar is met die van een verzekeringstussenpersoon.
- 11 Toch wordt ook gesteld dat de verzekeringnemer van een groepsverzekering wel als verzekeringstussenpersoon kan worden beschouwd, wanneer hij de groepsverzekering niet in het belang van de verzekerden, maar in zijn eigen economisch belang aangaat.
- 12 De vraag of, en zo ja, onder welke voorwaarden de verzekeringnemer van een groepsverzekering een verzekeringstussenpersoon kan zijn, blijkt niet zonder meer uit richtlijn 2002/92, de daarvoor in de plaats gekomen richtlijn 2016/97 en de desbetreffende rechtspraak van het Hof tot dusver.
- 13 Volgens de rechtspraak van het Hof zijn de in artikel 2, punt 3, eerste alinea, van richtlijn 2002/92 bedoelde werkzaamheden ruim geformuleerd. In deze bepaling wordt het begrip „verzekeringsbemiddeling” gedefinieerd als „de werkzaamheden die bestaan in het aanbieden, voorstellen, voorbereidend werk realiseren tot het sluiten van of sluiten van verzekeringsovereenkomsten, dan wel in het assisteren bij het beheer en de uitvoering van verzekeringsovereenkomsten, in het bijzonder in het geval van een schadegeval”. Hieruit vloeit voort dat elk van de in artikel 2, punt 3, eerste alinea, van richtlijn 2002/92 bedoelde werkzaamheden op zichzelf beschouwd verzekeringsbemiddeling vormt (arrest van 31 mei 2018, Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag e.a., C-542/16, EU:C:2018:369, punt 37). Deze overwegingen gelden ook voor de in artikel 2, lid 1, punt 1, van richtlijn 2016/97 genoemde werkzaamheden. Het daarin gedefinieerde begrip „verzekeringsdistributie” omvat onder meer het adviseren over, het voorstellen van, het realiseren van voorbereidend werk tot het sluiten van verzekeringsovereenkomsten, of in het sluiten van verzekeringsovereenkomsten, dan wel in het assisteren bij het beheer en de uitvoering van verzekeringsovereenkomsten, in het bijzonder in het geval van een schadegeval.
- 14 Gelet op de diensten die verweerster aanbiedt, lijkt het mogelijk om haar in die zin als verzekeringstussenpersoon aan te merken.
- 15 Voor een ruime uitlegging van het begrip „verzekeringstussenpersoon” pleiten bovendien de overwegingen van de twee richtlijnen.
- 16 In richtlijn 2002/92 en richtlijn 2016/97 wordt ervan uitgegaan dat verzekeringsproducten door verscheidene soorten personen of instellingen worden gedistribueerd. Richtlijn 2002/92 noemt agenten, makelaars en bankverzekeraars (overweging 9). In richtlijn 2016/97 worden bovendien

verzekeringsondernemingen, reisagenten en autoverhuurbedrijven genoemd (overweging 5). De gelijke behandeling van marktdeelnemers en de bescherming van de klant vergen dat al deze personen en instellingen onder deze richtlijn vallen. Het toepassingsgebied van richtlijn 2016/97 is in dit verband duidelijk ruimer dan dat van richtlijn 2002/92 (overwegingen 7 en 8 van richtlijn 2016/97). De genoemde doelstelling van richtlijn 2016/97 is dat consumenten hetzelfde beschermingsniveau moeten genieten ondanks de verschillen tussen de distributiekanaalen (overweging 6).

- 17 Uit deze overwegingen blijkt niet dat volgens de richtlijnen uitsluitend verzekeringsagenten en -makelaars als verzekeringstussenpersonen worden beschouwd.
- 18 Het door richtlijn 2002/92 en richtlijn 2016/97 nagestreefde doel pleit er tevens voor dat degene die tegen betaling van een vergoeding de aansluiting bij een groepsverzekering aan consumenten aanbiedt, zoals verweerster, als verzekeringstussenpersoon moet worden beschouwd. De in deze richtlijnen geregelde registratieplicht dient als waarborg dat de werkzaamheid van verzekeringstussenpersoon alleen kan worden uitoefenen door degene die voldoet aan de strenge beroepsvereisten inzake bekwaamheid, betrouwbaarheid, dekking tegen beroepsaansprakelijkheid en financiële draagkracht (zie overwegingen 14 en 16 van richtlijn 2002/92). Hierdoor wordt enerzijds een hoog niveau van beroepsbekwaamheid op het gebied van verzekeringsbemiddeling en de harmonisatie van de verzekeringsmarkt in de gehele Unie door opheffing van de belemmeringen van de vrije vestiging en de vrije dienstverrichting gewaarborgd, en anderzijds een betere bescherming van de consument op dit gebied nagestreefd (zie arrest van 17 oktober 2013, EEAE e. a., C-555/11, EU:C:2013:668, punt 27).
- 19 Voor klanten die een bepaald risico willen afdekken, is wat het economisch resultaat betreft niet van belang of zij die verzekeringsdekking direct als verzekeringnemer dan wel indirect via een onderneming als verzekerde in een groepsverzekering verkrijgen. Om die reden lijkt het niet gerechtvaardigd om aan de persoon die de klant tegen betaling van een vergoeding de dekking verschaft, verschillende eisen te stellen, naargelang de klant de positie van verzekeringnemer of van verzekerde krijgt. De door richtlijn 2002/92 en richtlijn 2016/97 nagestreefde bescherming van consumenten zou dus kunnen rechtvaardigen dat personen, zoals verweerster, die in hun eigen commercieel belang de aansluiting bij een groepsverzekering distribueren, als verzekeringstussenpersonen worden beschouwd.
- 20 Anders dan in richtlijn 2002/92 worden in overweging 49 van richtlijn 2016/97 de groepsverzekeringen genoemd. Deze overweging impliceert dat in het geval van een groepsverzekering de verzekeringnemer een „klant” en geen verzekeringstussenpersoon is. Zij heeft echter geen betrekking op alle groepsverzekeringen, maar enkel op die verzekeringen waarbij de afzonderlijke leden niet een individueel besluit kunnen nemen om zich aan te sluiten. Van een dergelijke aansluitingsplicht voor de consumenten is in casu echter geen sprake.